



Inntektsystemutvalget

v/ leder Marianne Haraldsvik

sendt per epost til Karen-Nystad.Byrhagen@kdd.dep.no

UTMARKSKOMMUNENES SAMMENSLUTNINGS INNSPILL TIL INNTEKTSSYSTEMUTVALGET

1 INNLEDNING

Utmarkskommunenenes Sammenslutning (USS) har 100 medlemskommuner, hvorav de fleste er typiske distriktskommuner som er store i areal, men ofte med et lavt innbyggertall. Samtidig kjennetegnes mange av medlemskommunene ved at de har et stort antall fritidsboliger.

Fritidsboligene brukes i stadig større utstrekninger – gjerne flere dager i uken og ikke utelukkende i ferier – slik at det ofte er mer treffende å omtale hyttene som sekundærboliger, og de som oppholder seg der som deltidsinnbyggere. USS har av denne grunn etablert et eget utvalg - Hyttekommunene - som særlig arbeider med spørsmål knyttet til kommunenes oppgaver og ansvar for kommunenes deltidsinnbyggere.

USS legger til grunn at et av de store spørsmålene inntektsystemutvalget vil behandle, er avveiningen av hensynet til likeverdige tjenester. Det er USS syn at utviklingen har ført til at spørsmålet om likeverdige tjenester i større grad enn i dag må vurderes i lys av det reelle antall personer som oppholder seg i kommunen, ikke utelukkende hvem som er fastboende – eller folkeregisterregistrert i kommunen.

USS har tidligere meldt inn til Inntektssystemet en anmodning om et møte for å presentere en måte antall sekundærbeboere kan hensyntas i utjevningsordningen, men har fått tilbakemelding om at utvalget ikke har mulighet til et slikt møte. USS vil derfor i punkt 3 presentere et forslag til hvordan dette hensynet kan ivaretas.

2 MANDATET OG INNTEKTSSYSTEMETS OVERORDNEDE MÅLSETTINGER

Den overordnede målsettingen med inntektssystemet og *inntektsutjevning*, hvor man utjevner kommunenes ulike økonomiske forutsetninger, er at det skal legges til rette for et likeverdig tjenestetilbud over hele landet. Denne målsettingen fremgår også av utvalgets mandat:

- Inntektssystemet skal sørge for at alle kommuner skal kunne tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere.

Med prinsippet om likeverdig tjenestetilbud er det ment at alle kommuner skal ha forutsetninger for å gi innbyggerne et likeverdig tjenestetilbud, ikke at alle kommuner skal ha like inntekter.

Utmarkskommunenenes Sammenslutning - USS

Akersgaten 30 | Pb 1148 Sentrum, NO-0104 Oslo | Tel: (+47) 99 11 99 00 | Fax: (+47) 947 47 000
Org. nr : 976487125 | Bankgiro: 5005 05 73742 | www.utmark.no

Når det gjelder utjevning av *ulike utgifter* er den prinsipielle målsettingen i dag full utjevning av forskjeller i såkalte ufrivillige kostnader. Det er likevel ikke slik at det rent faktisk foretas en full utgiftsutjevning. Om dette uttaler for eksempel Demografiutvalget, NOU 2020:15, om distriktskommuner:

«Men det er også rimelig å anta at kommunene må ta et større ansvar for flere oppgaver i distriktene som følge av mangel på velfungerende markeder, for eksempel knyttet til utvikling av lokalsamfunnet, boligmarkedet, bygging av infrastruktur (for eksempel bredbånd), samordne tilbud og etterspørsel etter utdanning og kompetanseutvikling mv.»

Det heter videre:

Kommunene på sentralitet 5 og 6 har de største driftsutgiftene per innbygger, jf. figur 5.1. Dette reflekterer blant annet at en større andel av befolkningen i disse kommunene tilhører aldersgrupper som trenger velferdstjenester fra kommunen, og at en liten og mer spredtbygd bosetting også gir en tjenestestruktur som er dyrere å drifte.»

I Demografiutvalgets utredningen kap 5.3 er utfordringer som ikke fanges godt nok opp i inntektssystemet i dag, utdypet. USS viser her til Naturressurskommunenes innspill 21. desember 2021 som omtaler dette.

De særlige økonomiske forhold som gjelder for små distriktskommuner utdypes av utvalget slik:

«I figur 5.5 ser vi bare på de inntektene som omfattes av utgifts- og skatteutjevningen (netto frie inntekter). Vi ser at omfordelingen i inntektssystemet gir distriktskommuner på sentralitet 6 25 prosent høyere inntekter per innbygger enn landsgjennomsnittet. Korrigert for at distriktskommuner har høyere utgifter, har kommuner på sentralitet 5 og 6 derimot litt lavere netto inntekter per innbygger enn landsgjennomsnittet.»

USS' hensikt med å fremheve disse sidene ved den utgiftsutjevning som ligger til grunn for inntektssystemet, er å vise at de målemetoder som benyttes for utgiftsutjevning ikke fullt ut fører til en utjevning av kommuners reelle driftsutgifter. Som Demografiutvalget peker på, må det legges til grunn at *distriktskommuner har høyere utgifter* enn det som fremgår gjennom beregningsgrunnlaget i inntektssystemet. - Det er USS' syn at dette også er forhold som må tillegges vekt i vurderingen både av hvor langt *inntektsutjevningen* bør gå – og like viktig – hvilke kriterier som skal ligge til grunn for *utgiftsutjevning*.

3 FORSLAG OG BAKGRUNN

USS mener inntektssystemet i større grad enn i dag må ta hensyn til at kommunene er lovpålagt å ha gode tjenester til alle som oppholder seg i kommunen til enhver tid, ikke kun de fastboende.

Antall personer som bor i en kommune deler av uken /året er sterkt økende, og samfunnet har endret seg mye siden innføringen av inntektssystemet i 1986. Bruk av sekundærboliger eksploderer. Man kan altså ikke lenger kun ta hensyn til «alderssammensetningen i befolkningen, bosettingsmønster, sosioøkonomiske forhold og kommunestørrelse», slik dagens system gir grunnlag for, men også hvor og hvor lenge folk oppholder seg i sekundærboligen.

USS opplever at våre fritidsgjester stadig bruker sekundærboligen mer. Bakgrunnen for dette er selvsagt Corona, men trenden har også vært stigende før pandemien, og vil forbli stigende også etter. «Hyttekontor» hadde vi ikke som begrep for tre år siden, men med naturopplevelser rett utenfor døra, fiber i veggen og bedre vei- og banenett som gjør reisetiden mindre, ser USS at sekundærboliger brukes i stadig økende grad. For å illustrere dette tegnes nå de fleste nye hytter med eget kontor, fremfor å sitte med laptopen ved kjøkkenbordet.

Kommune har ansvar for alle som oppholder seg i kommunen til enhver tid. Helse og omsorgstjenester, brann og redning, samt informasjonsoppgave fra tjenestetorget har økt vesentlig de siste årene. USS hytteutvalg ønsker å spille inn et forslag som hensyntar dette. Modellen har tatt høyde for en relativt enkel matrise for å skape minst mulig administrasjon og økt byråkrati.

Nøkkelindeksene er:

- Folketallet i kommunen
- Antall fritidsenheter i matrikkel
- Statistikk på antall mennesker i enheten ved bruk
- Statistikk på antall dager enheten er i bruk ila året.
- Estimerte tjenester en fritidsinnbygger har behov for sammenlignet med faste innbyggere.

Forslaget fremgår av vedlagte Excel ark.

Med vennlig hilsen

Utmarkskommunenenes Sammenslutning



Hanne A Velure
Leder

Innspill til inntektssystem knyttet til bruk av fritidsboliger																					
Det følger av kommuneloven									Til vurdering:												
Med bakgrunn i økende bruk av fritidsboliger, med tilhørende press på kommunale tjenester og infrastruktur.																					
Noen aktuelle nøkkeltall (se arkfaner for mer info)				Hemsedal	Landet				Beregningsgrunnlaget må bestå av lett tilgjengelige og kjente tall												
Antall fritidsbygg i kommunen				2 211	440 241	Pr. 1.1.2021			Antall bygg er lett tilgjengelige tall for alle kommuner, men viser ikke det hele bildet												
Antall fritidsboliger i kommunen				2 097	616 656	Pr. 1.1.2021			Mangler statistikk for antall fritidsboliger i allekommuner/Norge (underregistrering av bruksenheter)												
									Bruk av fritidsbolig												
Antall innbyggere				2 599	5 391 422	Pr. 1.1.2021															
Innbyggertilskudd (før omfordeling) 1000 kr				61 705	133 092 159	År 2021															
Innbyggertilskudd pr innbygger (før omfordeling) kr				23 742	24 686																
Mulig beregning av innbyggertilskudd for fritidsbolig				Hemsedal	Landet				Forklaringer:												
Antall fritidsboliger i kommunen				3 097	616 656				Antall gitt samme forhold på landsbasis som i Hemsedal (+ 40 % for flere boenheter i fritidsbygg)												
Hver fritidsbolig er brukt av snitt antall personer				3,5	3,5			3,5	2 av 5 (40 %) har tilgang på hytte? 40 % av innbyggertallet/antall fritidsboliger = 3,5												
Tidsbruk i snitt i prosent av året				10 %	10 %			5	uker hvert år målinger Hemsedal 2018												
= Antall heltids hytteinnbygger				1 084	215 830				Deltidsoophold omgjort til antall hytteinnbyggerer på heltid basert på bruk												
Innbyggertilskudd pr hytteinnbygger				7 123	7 406			30 %	av innbyggertilskudd pr innbygger (før omfordeling)												
Innbyggertilskudd basert på hyttebruk				7 720 542	1 598 390 852				Til dekning av helse- og omsorgstjenester, teknisk, administrasjon, brann, beredskap og annen generell infrastruktur (Merk! Vann, avløp og renovasjon til selvkost, men investeringer utløst av vekst deles med fastboende.)												
									Konsekvenser for ordinært innbyggertilskudd?												
Lokaløkonomiske konsekvenser av fritidsboliger:																					
Hytteinnbyggere bruker deler av sin inntekt lokalt.																					
Det medfører en kapitaloverføring fra det faste bostedet til steder hvor fritidsboligen er lokalisert (Ericsson m.fl. 2005)																					
Den lokaløkonomiske effekten av denne kapitaloverføringen er et komplisert regnestykke.																					
			Inntekter	Kostander																	
Kjøp av varer og tjenester knyttet til oppføring av fritidsbolig				x																	
Planarbeid og godkjenninger				x					Økt bemanning kommuneadministrasjon og teknisk etat												
Kjøp av materialer				x					Økt sysselsetting varehandel gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Oppføring av bygg				x	x				Økt sysselsetting bygg og anlegg gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom arbeiderene har bostedsadresse i kommunen												
Tilkobling vann, avløp, renovasjon									Selvkost, men kostnader til investering (trappetrinn) deles også ut på fastboende												
Kjøp av varer og tjenester knyttet til eierskap av fritidsbolig																					
Hytterenovasjon				x	x				Selvkost, men kostnader til investering (trappetrinn) deles også ut på fastboende												
vann og avløp				x	x				Selvkost, men kostnader til investering (trappetrinn) deles også ut på fastboende												
Forsikring									Primært nasjonale leverandører												
Byggsling- og festeavtaler									Økt kjøpekraft lokalt?												
Veiavgifter									Økt sysselsetting gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom arbeiderene har bostedsadresse i kommunen												
Parkering									Økt kjøpekraft lokalt?												
Vedlikehold				x					Økt sysselsetting gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom arbeiderene har bostedsadresse i kommunen												
Innredning/inventar/utstyr				x					Økt sysselsetting varehandel gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Strøm				x					Økt inntekt fra kraftselskapene												
Fyringsutgifter/kjøp av ved									Økt kjøpekraft lokalt?												
Kjøp av varer og tjenester knyttet til bruk av fritidsbolig																					
Dagligvarer				x					Økt sysselsetting varehandel gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Klær, sport- og fritidsartikler				x					Økt sysselsetting varehandel gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Transportutgifter				x					Økt sysselsetting servicenæring gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Aktiviteter og fornøyelser				x					Økt sysselsetting servicenæring gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Kafé- og restaurantbesøk				x					Økt sysselsetting servicenæring gir økte (person)skatteinntekter til kommunen dersom ansatte har bostedsadresse i kommunen												
Eiendomsskatt				x					Økt antall skatteobjekter												
Brann og redning					x				Økt beredskap												
Helse- og omsorg					x				Økt beredskap												
Infrastruktur vei og parkering					x				Må oppskaleres som følge av økt bruk												
Andre kommunale tjenester, tjenestetorg, bibliotek					x				Må oppskaleres som følge av økt bruk												